

безвідходних технологій, а з іншого боку – щоб був гарант у стабільності і стійкості розвитку своєї справи.

Список використаних джерел:

1. [Довідник](#) з пило- та газовловлювання / М.І. Біргер, О.Ю. Вальдберг, Б.І. Мягков і ін; під общ. ред. А.А. Русанова. 2-ге вид., Перераб. і доп. – К.: ВЦ, 2003. – 259 с.
2. Роев Г.В. Очисні споруди. – К.: Планета, 2005. – 306 с.

ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА СТАНУ МАЛИХ РІЧОК ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Пругер Л.М., здобувач першого (бакалаврського) рівня,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
pruger.luka@gmail.com*

Малі річки створюють передумови зональної закономірності формування стоку і якості води великих річок. Саме малі річки за останні десятиліття найбільше змінилися і зазнали антропогенного впливу. Вплив факторів людської діяльності проявляється неоднозначно і з різною інтенсивністю. Вилучення з водою частини стоку на господарсько-побутові, сільськогосподарські та промислові цілі, його регулювання й перерозподіл, скидання стічних і поворотних вод прямо впливає на режим, якість та об'єм стоку. Розорювання територій, агротехнічні, гідротехнічні та інші меліорації, вирубування лісів, застосування важкої сільгосптехніки впливають безпосередньо на зміни водно-фізичних властивостей ґрунтів, теплового і водного балансів, порушують взаємозв'язок поверхневих і підземних вод, їхній хімічний склад.

Особливо чутливими до негативного впливу господарської діяльності людини є малі річки, оскільки, в силу особливостей свого розташування вони, як відкриті водні об'єкти, є кінцевою ланкою у стоковій акумуляції більшої частини техногенних забруднюючих речовин, що утворюються на поверхні басейну водозбору. При цьому, забруднюючі речовини переходять з більш високих гіпсометричних рівнів на більш низькі з поверхневим і ґрунтовим стоком. У зворотному напрямку цей процес відбувається в основному за рахунок атмосферних потоків і лише мала частка потоками живої речовини.

Як показують дослідження, більша частина забруднюючих речовин на територіях, зайнятих вирощуванням сільськогосподарських культур, поступає у водні об'єкти від дифузних джерел з продуктами водної ерозії, яка в основному викликається поверхневим стоком і становить майже 54 % від їх сумарного водного живлення. Встановлено, що у річки Полісся в середньому за рік з площ під просапними культурами змивається 27 кг/га, з площ під зерновими – 19, з пасовищ – 7,7 кг/га азоту, а загальний змив азотних речовин з 1 га угідь за рік становить 15,7 кг.

Оцінка якості води у річках Харківської області зроблена за наступними показниками: завислі речовини, розчинений кисень, сухий залишок, сульфати, хлориди, азот амонійний, нитрати, нітрити, БСК_п, ХПК, залізо загальне для рибогосподарської категорії водокористування.

За результатами оцінки визначено:

- для рибогосподарської категорії водокористування норми якості порушені за усіма показниками, окрім сухого залишку;
- для комунально-побутової категорії водокористування спостерігається перевищення норм якості за такими показниками: залізо загальне, хлориди, сульфати, ХПК, БПК_п, азот амонійний, нафтопродукти.

Для оцінки екологічного стану у цілому використовується екологічна класифікація об'єктів. Згідно до цієї класифікації усі водні об'єкти

розподіляються відповідно до ступеня забрудненості на 6 класів. Віднесення води до того чи іншого класу здійснюється на підставі показників у ній розчинених речовин.

Результати оцінки за кожним з наведених вище показників показують, що воду у малих річках слід віднести:

р. Оріль - клас якості води складає - 4 «забруднена», ІЗВ – 3,552;

р. Берестова - клас якості води - 4 «забруднена», ІЗВ – 3,015;

р. Багата - клас якості води складає - 5 «брудна», ІЗВ – 5,025.

Згідно зі статтею 87 Водного кодексу України: "Для створення сприятливого режиму водних об'єктів, попередження їх забруднення, засмічення і вичерпання, знищення навколоводних рослин і тварин, а також зменшення коливань стоку вздовж річок, морів та навколо озер, водосховищ і інших водойм встановлюються водоохоронні зони".

За останні десятиліття науково-дослідними організаціями було розглянуто створення водоохоронних зон та прибережних захисних смуг в залежності від: зменшення залісненості, збільшення площ розорених земель, збільшення безповоротного водокористування та зарегульованості стоку, нераціональне внесення органічних і мінеральних добрив, отрутохімікатів, пестицидів, забруднення ґрунтів та водойм біогенними речовинами; скиду неочищених стічних вод та інших негативних явищ, які призводять до зростання антропогенного навантаження на водозбірні площі річок. Ці перелічені основні характеристики водозбору малої річки дають можливість оцінити стан її екосистеми і спрогнозувати основні тенденції її розвитку, визначити комплекс необхідних природоохоронних заходів. До складу водоохоронних зон входять: заплави річки, перша надзаплавна тераса, брівки і круті схили берегів, а також прилеглі балки та яри.

Розрахунок ширини водоохоронної зони (ВЗ) здійснюється за принципом еталона шляхом визначення оптимальної ширини смуги, що

може перехопити поверхневий схиловий стік, та переходу від еталона до інших умов схилу методом введення відповідних коефіцієнтів.

Для р. Оріль розрахована ширина прибережної полоси 80 м, для річок Богата і Берестова – 50 м, Вшива – 30 м, для інших річок і ставків – 20 м. По ручаям ширина прибережних полос на обох сторонах встановлена в 10 м, а на ділянках пашні – 4 м.

Для визначення приналежності до водоохоронної зони іншої території долини ріки був розрахований коефіцієнт потенційної екологічної небезпеки призначенням якого було показати ступінь небезпеки порушення правил землекористування.

Науковий керівник – к.т.н., доц.. Лежнева О.І.

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ РУЙНУВАННЯ МІСЬКОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ВНАСЛІДОК НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА БОЙОВИХ ДІЙ

*Савелова Ю. Д., здобувач першого (бакалаврського) рівня,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
yuliiasavelova@gmail.com*

Початок повномасштабних бойових дій по всій території України, і в тому числі, на територіях міських забудов, пов'язаний з руйнуванням великих будівель та конструкцій. Зокрема, тільки в Харкові, наприклад ,практично зруйнований один з найкрупніших житлових районів міста - Північна Салтівка. Особливості утилізації відходів руйнування міської інфраструктури внаслідок надзвичайних ситуацій та бойових дій потребують: 1) окремого аналізу та адаптації до практичного впровадження законодавчої бази; 2) аналізу та розробки підходів до засобів та методів